

LAGUTSKOTTETS BETÄNKANDE 15/2001 rd

Regeringens proposition med förslag till lag om registrerat partnerskap

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 13 februari 2001 regeringens proposition med förslag till lag om registrerat partnerskap (RP 200/2000 rd) till lagutskottet för beredning.

Utlåtande

I enlighet med riksdagens beslut har grundlagsutskottet lämnat utlåtande i saken. Utlåtandet (GrUU 15/2001 rd) ingår som bilaga till betänkandet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsrådet Markku Helin, justitieministeriet
- biträdande justitieombudsmannen Riitta-Leena Paunio, riksdagens justitieombudsmans kansli
- regeringsrådet Maija-Leena Sarkko, finansministeriet
- överinspektör Anne Hujala, social- och hälsovårdsministeriet
- specialforskare, politices licentiat Risto Jaakkola, Rättspolitiska forskningsinstitutet
- överdirektör Ritva Viljanen, Befolkningsregistercentralen
- planeringschef Olli Valpola, Folkpensionsanstalten
- biskop Eero Huovinen och ecklesiastikrådet Matti Halttunen, Kyrkostyrelsen
- assessor Paavo Perola, Finlands ortodoxa kyrkostyrelse

- ledande socialarbetaren Tuula Eneberg, socialverket i Helsingfors
- organisationsjuristen Jaana Meklin, Mannerheims Barnskyddsförbund
- styrelseordföranden, teologie magister Tuula Rasilainen och styrelseledamoten, teologie magister Ari Puonti, Aslan ry
- direktör, juristen Tiina Saukkonen, Rädda Barnen rf
- vice ordföranden, sociologiforskare Kati Mustola, Sateenkaariperheet ry
- ordförande Tiia Lampela och generalsekreterare, juris kandidat Rainer Hiltunen, Sexuellt likaberättigande SETA rf
- häradsskrivare Leea Väre, Suomen Henkikirjoittajayhdistys ry
- generalsekreterare Aimo Hautamäki, Suomen Rauhanryhdistyksen Keskusyhdistys ry SRK
- ordföranden, direktören för Suomen Vapaakirkko Jorma Kuusinen och vice ordföranden, pastor Valtteri Luoto, Suomen Vapaan Kristillisyyden Neuvosto
- specialisten i barnpsykiatri Matti Brummer
- docenten, teologie doktor Timo Eskola
- professor Mikael Hidén
- professor Urpo Kangas
- socialpsykologen, familjerådgivare Saara Kinnunen
- docenten, teologie doktor Antti Laato
- docenten, teologie doktor Martti Lindqvist
- ombudsmannen, filosofie licentiat Pirkko Lahti
- docenten, teologie doktor Martti Nissinen

- psykiatern, överläkare Martti Paloheimo
- forskaren, juris doktor Soile Pohjonen
- juris licentiaten, ansvariga forskaren Maija Sakslin
- professor Martin Scheinin
- barnpsykiatern, medicine och kirurgie doktor Tytti Solantaus
- professor, vice rektor Raija Sollamo
- docenten, teologie doktor Lauri Thuren.

Dessutom har Delegationen för jämlikhetsärenden, professor Eva Gottberg och professorn i barnpsykiatri Tuula Tamminen lämnat skriftliga utlåtanden.

Samband med andra handlingar

Lagutskottet har tidigare behandlat lagmotion med förslag till lag om registrerat partnerskap mellan två personer av samma kön (LM 26/1996

rd — Outi Ojala /vänst m.fl.) och lämnat ett betänkande, LaUB 10/1997 rd, om den.

I enlighet med lagutskottets betänkande beslutade riksdagen

— förkasta lagmotionen och

— godkänna en hemställan om att regeringen skall vidta behövliga lagstiftningsåtgärder för att undanröja de rättsliga olägenheterna i anknytning till samlivet mellan personer av samma kön.

Lagutskottet behandlar i samband med denna proposition regeringens proposition om en revision av vissa bestämmelser om äktenskap och ärvande inom den internationella privaträtten (RP 44/2001 rd). I den ingår ett förslag till lag om ändring av äktenskapslagen, som inbegriper vissa bestämmelser som är återverkningar av partnerskapslagen. Utskottet kommer att behandla ärendet så fort partnerskapslagen har behandlats i riksdagen.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår en lag om registrerat partnerskap (nedan *partnerskapslagen*). Den skall ge två 18 år fyllda personer av samma kön möjlighet att registrera sitt partnerskap. Registreringen går till så att vardera parten i ett parförhållande tillsammans undertecknar en handling som avser registrering, och den myndighet som förrättar registreringen bestyrker handlingen med sin namnteckning.

Genom registrering får parterna med vissa undantag samma rättigheter och skyldigheter som om de ingick äktenskap. På registrerat partnerskap skall inte tillämpas bestämmelserna i fader-

skapslagen, de bestämmelser i adoptionslagen som gäller makes rätt att adoptera barn eller bestämmelserna om makes släktnamn i namnlagen.

På upplösning av registrerat partnerskap tillämpas samma regler som på upplösning av äktenskap.

Partnerskap kan registreras i Finland, om parterna i ett parförhållande eller åtminstone den ena av dem har en sådan nära anknytning till Finland som avses i lagen.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft omkring två månader efter att den har antagits och blivit stadfäst.

UTSKOTTETS STÄLLNINGSTAGANDEN

Allmän motivering

Propositionens syfte och mål

Propositionen avser att ge par av samma kön en möjlighet att registrera sitt parförhållande och

att skapa en ny rättslig institution för detta som är fristående från äktenskapet. Genom registrering av sitt parförhållande skall par av samma kön i regel få samma rättigheter och skyldigheter som äkta par.

Propositionen stöder likabehandling av olika familjeformer. På detta sätt kan det allmänna i enlighet med 22 § grundlagen genom sina åtgärder främja genomförandet av jämlikhetsprincipen i 6 § grundlagen.

Propositionen avser också att fullfölja riksdagens hemställan från 1997 års riksmöte om att regeringen skall vidta lagstiftningsåtgärder för att undanröja de rättsliga olägenheterna i anknytning till samlivet mellan personer av samma kön.

Propositionens mål är positiva. Utifrån all utredning som utskottet fått anser det propositionen behövlig och angelägen och tillstyrker lagförslaget med följande anmärkningar och ändringsförslag.

Den senaste tidens utveckling

Propositionen bör ses mot bakgrunden av lagändringar som gjorts under de senaste tjugo-tre åren på grund av utvecklingen i samhället.

På 1970-talet upphävdes bestämmelsen om att homosexualitet är ett brott. På 1980-talet ströks homosexualitet i sjukdomsklassificeringen. I stället för dem gäller numera en bestämmelse om att diskriminering på grund av sexuell läggning är ett brott.

Regleringen i äktenskapslagen har förändrats. De ursprungliga idealistiska paragraferna från 1920- och 1930-talen har slopats. Efter ändringarna gäller äktenskapslagen den nuvarande giftorättsförmögenheten, m.a.o. reglerar den äkta makars ekonomiska relationer och befattar sig inte längre med parternas personliga relationer ens när ett äktenskap upplöses.

I lagstiftningen finns numera fler bestämmelser om olika familjeformer. Men hittills har det inte funnits några bestämmelser om parrelationen mellan personer av samma kön.

På 1990-talet har de grundläggande fri- och rättigheterna blivit betydligt viktigare i lagstiftningen principiellt sett och kan inte längre förbigås. Grundlagsutskottet noterar följande grundlagsbestämmelser om detta i sitt utlåtande:

— Enligt 6 § 1 mom. grundlagen är alla lika inför lagen. Enligt diskrimineringsförbudet i

samma paragrafs 2 mom. får ingen utan godtagbart skäl särbehandlas på de grunder som räknas upp särskilt i bestämmelsen. Generalklausulen i slutet av momentet anger att ingen heller får särbehandlas av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person. I förarbetena till reformen av de grundläggande fri- och rättigheterna nämns att generalklausulen täcker bl.a. sexuell inriktning (RP 309/1993 rd, s. 47/2).

— Enligt 10 § grundlagen är vars och ens privatliv tryggt. Privatlivet omfattar enligt grundrättsreformen bl.a. den enskildes rätt att fritt knyta och upprätthålla kontakter med andra människor och omvärlden samt rätt att bestämma över sig själv och sin kropp och frihet att bestämma om sitt sexuella beteende. Också familjelivet faller under detta skydd.

— I 22 § grundlagen ingår en skyldighet för det allmänna att se till att de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna tillgodoses. Enligt förarbetena till reformen av de grundläggande fri- och rättigheterna (RP 309/1993 rd, s. 76/I) understryker bestämmelsen strävan att trygga de grundläggande fri- och rättigheterna materiellt.

I sina ställningstaganden till lagförslaget har grundlagsutskottet inte begränsat sig till en strikt tolkning av grundlagen utan beaktat att det gäller en helt ny typ av lagstiftning inom ett område som befinner sig i en brytningsfas även i ett internationellt perspektiv. Målet är att skapa enahanda villkor för dem som lever i en registrerad parrelation. De föreslagna skillnaderna kan inte anses stå i strid med grundlagen, utan de rymms också i jämförelse med utskottets hävdvunna tolkningspraxis inom den prövningsbehörighet som lagstiftaren har.

Grundlagsutskottet noterar ytterligare att äktenskapslagstiftningen och med den jämförliga lagar gäller sådana särskilda avgöranden med inverkan på samhällets framtid och värderingar som motiverar att äktenskap mellan kvinnor och män ges specialstatus som parförhållande i lagstiftningen. Lagtolkningen kan å andra sidan förändras med tiden och tolkningen av grundlagen aktivt påverka värderingar och attityder.

Ställningstaganden för och emot propositionen

Attityderna till propositionen har varit motstridiga. De sakkunniga som utskottet har hört företräder följande tre synsätt:

— En majoritet ställer sig positiv till propositionen och anser den angelägen.

— En del av de sakkunniga som närmar sig frågan ur den kristna traditionens perspektiv anser att lagförslaget inte bör godkännas.

— Vissa sakkunniga har inte klart tagit ställning till om propositionen kan accepteras eller inte utan har begränsat sig till att belysa frågan med hänsyn till hur Bibeln ställer sig till homosexualitet och hur Bibelns budskap bör tolkas i dag.

De som ställer sig negativa till propositionen understryker uppfattningen att samhället på allt sätt bör stödja äktenskapet och familjen. Därför bör en sådan institution inte inrättas vid sidan av äktenskapet som jämföras med det. Propositionens hårdaste motståndare framhöll att ett partnerskap mellan två personer av samma kön inte motsvarar definitionen på familj och att en sådan relation därför inte kan erkännas som familj.

Med anledning av dessa anmärkningar konstaterar utskottet följande.

Det förefaller inte att råda enighet om tolkningen av den kristna traditionen, för en del av de sakkunniga anser att värderingarna i kristendomen talar för den föreslagna lagen. Forskare är inte heller eniga om hur Bibelns budskap bör tolkas i modern tid.

Vår lagstiftning känner ingen enhetlig definition på begreppet familj, utan en betydelsefull familje- eller närstående relation definieras beroende på saksammanhanget olika i olika lagar. Oberoende av hur begreppet familj definieras finns det i samhället parförhållanden mellan personer av samma kön, som fyller typiska familjefunktioner, dvs. de ger parterna trygghet, ömhet och emotionell tillfredsställelse. De är också förknippade med större eller mindre ekonomisk gemenskap och gemensamma ekonomiska intressen på samma sätt som parförhållanden mellan parter av motsatt kön. Lagstiftningen bör lämpligen återspegla detta faktum och ge parterna en

möjlighet att omfattas av lagstiftning som skyddar båda i olika livssituationer.

Propositionen följer nära den stora reformlinjen i vår familjelagstiftning som medger den enskilda människan rätt att bestämma över sina egna angelägenheter och sitt eget parförhållande så länge det inte kränker någon annans rätt. Lagen ger homosexuella en möjlighet att leva ut sin homosexualitet i ett bra och tryggt parförhållande. Genom den föreslagna lagen kan samhället dessutom fullborda sin uppgift att värna om alla sina medlemmar, också sina minoriteter. Det är även skäl att komma ihåg att lagen gäller en liten människogrupp, som inte inverkar på olik tänkande människors liv utan som tvärtom behöver de andras stöd för att hävda sin rätt.

En ny rättslig institution vid sidan om äktenskapet

Regeringens proposition utgår från att ett registrerat partnerskap är en rättslig institution vid sidan om äktenskapet. Denna utgångspunkt har bestridits i många inlägg, som ovan beskrivs.

Utskottet menar att äktenskapets status inte försvagas och att det inte förändras till sin karaktär av att par av samma kön ges en möjlighet att bli omfattade av familjelagstiftningen. Också efter det att den föreslagna lagen har trätt i kraft är äktenskapet ett åtagande mellan en kvinna och en man. Att ingå äktenskap står också kvar som det enda sättet för en kvinna och en man att uttrycka sin önskan att omfattas av familjelagstiftningen. Förslaget skapar därmed inte en institution som konkurrerar med äktenskapet. Som utskottet ser det stöder lagen tvärtom den äktenskapliga institutionen genom att idén med det åtagande och ansvarstagande som hör ihop med att man ingår äktenskap utsträcks utöver ett parförhållande mellan en kvinna och en man.

Det skrivsätt som valts för lagen

I lagförslaget används en hänvisningsteknik där de rättsliga verkningarna av registrering visas huvudsakligen genom hänvisningar till lagstiftningen om äktenskapet och äkta makar.

Denna lagskrivningsteknik har kritiserats under behandlingen i utskottet. Det har påpekats att

det inte har blivit utrett hur missförhållanden som gäller en minoritet kunde rättas till genom särskild reglering. Ändå var det enligt motive- ringen till lagutskottets betänkande, som låg till grund för den hemställan som riksdagen godkän- de, meningen att ett partnerskap inte jämföras med äktenskap. De upprepade hänvisningarna till äktenskapslagen i lagförslaget fungerar en- ligt deras åsikt precis tvärtom, de ökar likheter- na med äktenskapet.

Utskottet noterar att frågan om eventuella problem kan rättas till genom särskild reglering — med ingrepp i de värsta missförhållandena genom enskilda lagändringar — har utretts i en arbetsgrupp som tillsatts av justitieministeriet. I arbetsgruppens betänkande "Laki ja samaa suku- puolta olevien parisuhteet" (Lagen och partner- skap mellan personer av samma kön) från 1999 ansågs alternativet inte genomförbart.

I betänkandet framhålls bland annat att särbe- handlingen av partnerskap skulle bibehållas i ännu högre grad än i den lag arbetsgruppen före- slår om en sådan lösning accepteras att det räck- er med att bara sådana enstaka bestämmelser i lagstiftningen ändras som i praktiken har gett upphov till de största problemen på grund av sär- behandling av homosexuella par. Detta alterna- tiv betyder att lagstiftningens mål ställs på en vä- sentligt lägre nivå när det gäller partnerskap mellan personer av samma kön än i familjelag- stiftningen i övrigt. Dessutom vore det svårt, för att inte säga godtyckligt, att plocka ut de värsta missförhållandena bland många andra, för det beror givetvis på varje pars specifika förhållan- den och livssituation var de största problemen ligger.

Propositionen har som mål att skapa en lag- stiftning som kan erbjuda en bred uppsättning lösningar på de rättsliga problem som dyker upp i partnerskap mellan personer av samma kön. I lagtekniskt hänseende är en hänvisningsteknik som stöder sig på vad som sägs i lagen om äkta par och äktenskap i så fall den bästa, klaraste och mest praktiska lösningen, för på detta sätt und- viks ändringar i hundratals enskilda bestämmel- ser. Samma systematik har också tillämpats i lagstiftningen i de övriga nordiska länderna.

Hänvisningstekniken understryker även den institutionella skillnaden mellan ett äktenskap och ett registrerat partnerskap jämfört med en regleringsmodell där äktenskapet och äkta ma- kar nämns vid sidan av registrerat partnerskap eller parter i ett parförhållande i varenda enskild bestämmelse. Utskottet har fått sig förelagt ex- empel på hur lagstiftningen skulle se ut om de rättsliga verkningarna av en registrering ut- trycks genom ändring av de bestämmelser som det är meningen att tillämpa på registrerat part- nerskap. Utredningen till utskottet visar att la- gen i förslaget har skrivits på ett förnuftigt och sakligt sätt. Skrivsättet är bra också i det avseen- det att det inte förutsätter kontinuerliga lagänd- ringar på grund av att annan lagstiftning ändras, utan att det hålls à jour oberoende av ändringar- na.

"Virallistettu" eller "rekisteröity" för registre- rat partnerskap på finska?

I propositionen föreslås att den nya institutionen på finska skall kallas "virallistettu parisuhde". I motiveringen används "virallistettu" och "rekis- teröity" och avledningar av dem om vartannat. Regeringen motiverar inte varför det finska or- det "virallistettu" har valts.

Utskottet har noterat att det inte har gått att översätta det finska begreppet "virallistettu" till svenska utan att ordet "registrerat" har använts. I den svenska versionen av propositionen an- vänds "registrerat partnerskap" för institutio- nen. Också i andra länder med motsvarande lag (som skiljer sig från äktenskapslagen) förekom- mer vanligen ordet "registrerat" i lagrubriken.

Med stöd av detta anser lagutskottet att det i dagens internationaliserade värld inte är motive- rat att på finska benämna institutionen på ett sätt som saknar motstycke i de mest allmänna euro- peiska språken. Därför föreslår utskottet att be- nämningen ändras till "*rekisteröity parisuhde*".

Adoptionsreglerna

Enligt lagförslaget tillämpas på partnerskap inte de bestämmelser i adoptionslagen som gäller makes rätt att adoptera barn.

Flera sakkunniga har uppmärksammat att bestämmelsernas acceptabilitet inte kan bedömas utifrån en så pass knapphändig motivering. Den har dessutom lett till att adoptionsbestämmelserna i lagförslaget har feltolkats.

Enligt utredning till utskottet var det viktigaste motivet för adoptionsbestämmelsen när propositionen bereddes följande: Om parterna i ett partnerskap tillsammans kan adoptera ett barn eller om det kan ske en adoption inom familjen, får barnet två mödrar eller två fäder. Detta skulle innebära en grundläggande förändring i regleringen av föräldraskap. Enligt de nuvarande principerna i föräldralagstiftningen skall föräldrarna vara av motsatt kön och barnet ha bara en mor och en far. Det är inte motiverat att ändra hela begreppsapparaten kring faderskap och moderskap utan en grundlig allmän debatt i saken. Någon sådan har åtminstone än så länge inte förts. Det är inte förenligt med god lagstiftnings-sed att gå in för avgöranden i familjelagstiftningen som inte har en bred förankring bland medborgarna.

För att undvika missförstånd noterar utskottet att adoptionsbestämmelsen inte ställer adoptionsmöjligheten helt utom räckhåll för den som registrerat sitt partnerskap. En part i ett partnerskap har fortfarande ensam möjlighet att adoptera ett barn. Det är bara möjligheten att adoptera ett barn tillsammans i likhet med äkta makar som är utesluten. En partner kan alltså adoptera ett främmande barn i Finland eller i utlandet eller sitt eget barn som om han eller hon vore en ensamstående person, om de allmänna villkoren för adoption är uppfyllda.

Adoptionsbestämmelsen har kritiserats för att den inte tillåter s.k. intern adoption, dvs. att den ena parten i ett partnerskap inte kan adoptera den andra partens biologiska barn med sådana rättsverkningar att parterna tillsammans vore barnets vårdnadshavare. Ändå lever det de facto i partnerskap mellan två vuxna av samma kön barn som i många fall bara har en biologisk förälder juridiskt sett. Dessa barns status kan nu inte tryggas juridiskt. Enligt gällande rättspraxis kan parterna nog förordnas att ha gemensam vårdnad om barnet, men det räcker inte alltid till. Om

t.ex. ett minderårigt barns enda biologiska förälder dör, upphör den gemensamma vårdnaden och barnet blir föräldralöst. I ett sådant fall hamnar barnet för långa tider i en situation av instabilitet: den omfattar allt från begravning, boupteckning, förordnande av vårdnadshavare, adoptionsprocess och eventuella vårdnadstvister mellan den avlidna förälderns släkt och partnern.

Utskottet anser dock att den principiella lösningen i regeringens proposition är riktig och acceptabel. Intern adoption berör familjelagstiftningens fundament och innebär en stor kulturell omställning. En sådan sak bör inte drivas igenom genom votering i riksdagen, utan den bör bygga på en väl utarbetad och beredd regeringsproposition.

Äktenskapsliknande förhållande

Vid utfrågningen av sakkunniga har utskottet uppmärksamgjorts på begreppet äktenskapsliknande förhållande, en familjeform som används och regleras i social- och skattelagstiftningen. Enligt vissa sakkunniga är det oklart om det genom godkännande av lagförslaget uppstår en ny typ av parförhållande, ett äktenskapslikt förhållande mellan två personer av samma kön, dvs. ett s.k. samboförhållande. För att klarlägga situationen har de föreslagit att lagen kompletteras med att bestämmelserna om äktenskapsliknande förhållanden inte tillämpas på dem som lever i ett oregistrerat partnerskap.

Den föreslagna lagen gäller registrering av partnerskap och registreringens rättsverkningar. Den inverkar inte på något sätt på parterna i ett partnerskap som lever tillsammans utan att ha registrerat sitt förhållande. Ett villkor för att ett förhållande skall kunna karakteriseras som äktenskapslikt anses av hävd vara att det är fråga om ett förhållande mellan en kvinna och en man. Detta kommer sig av att ett äktenskap är möjligt bara mellan en kvinna och en man. Sakförhållandet står oförändrat också efter det att den föreslagna lagen har antagits. Som konstateras i regeringens proposition är ett registrerat partnerskap en rättslig institution vid sidan om äktenskapet. Därmed har propositionen inte ens en sådan återverkning att ett oregistrerat partnerskap

mellan två personer av samma kön i framtiden borde betraktas som ett äktenskapsliknande förhållande.

Således behövs det ingen bestämmelse om saken. En sådan vore redan i sak förbryllande i en lag som gäller registrerat partnerskap. Den avser inte ens att på något vis reglera deras ställning som inte registrerar sitt partnerskap.

Bestämmelserna om äktenskapsliknande förhållanden i social- och skattelagstiftningen kan utifrån denna lag således inte tillämpas på samboende personer av samma kön.

Om det längre fram uppstår ett tryck på att ändra tillämpningspraxis, får det inte ske genom enskilda tolkningsbeslut av förvaltningsmyndigheterna, utan det krävs omsorgsfull utredning av var och vilket slag av åtgärder som bör sättas in för att skapa en enhetlig praxis och dessutom om hur åtgärderna skall genomföras. Utskottet menar att de behöriga förvaltningarna bör informeras noga om dessa riktlinjer. Därför föreslår utskottet ett uttalande om detta (*Utskottets förslag till uttalande*).

Detaljmotivering

Benämningen på partnerskap. Utskottet har ovan i den allmänna motiveringen föreslagit att den finska benämningen ändras till "rekisteröity parisuhde". Därmed måste den finska lagrubriken och alla de paragrafer som beskriver registrering ändras. Dessa lagtekniska ändringar motiveras inte och nämns inte heller särskilt längre fram.

2 §. I 1 mom. anges hindren för att registrera ett partnerskap. Till exempel ett gällande äktenskap är ett sådant hinder.

Vid utfrågningen av sakkunniga har det påpekats att hinderverkan också måste fungera i motsatt riktning, dvs. ett gällande registrerat partnerskap bör utgöra ett hinder för att ingå äktenskap. Men det finns inget förslag till en sådan bestämmelse. Hinderverkan kan anses följa av föreslagna 8 §, som säger att registrering av partnerskap har samma rättsverkningar som äkten-

skap. Med hänsyn till lagstiftningens klarhet bör hinderverkan dock klart uttalas i lagtexten.

Utskottet framhåller att regeringens proposition om en revision av vissa bestämmelser om äktenskap och arvande inom den internationella privaträtten (RP 44/2001 rd) behandlas separat i utskottet. I den ingår ett förslag till lag om ändring av äktenskapslagen, som innehåller bl.a. de paragrafändringar som partnerskapslagen skall ställas i relation till. Som exempel kan nämnas den efterlysta hinderbestämmelsen: Den som har ett gällande registrerat partnerskap får inte ingå äktenskap. Utskottet kommer att ta itu med propositionen så fort partnerskapslagen har behandlats i riksdagen.

4 och 5 §. I paragraferna finns bestämmelser om hur partnerskap registreras. Det registreras av en myndighet som har rätt att förrätta borgerlig vigsel, dvs. en lagman, tingsdomare eller häradskrivare. Före registreringen skall myndigheten försäkra sig om att det inte finns hinder för registreringen.

Partnerskap registreras så att vardera parten i ett parförhållande i närvaro av en behörig myndighet undertecknar en registreringshandling, som myndigheten sedan bestyrker med sin namnteckning. Till registrering hör således inte något sådant formellt muntligt förfarande som är typiskt för en vigsel.

Utskottet anser att de föreslagna procedurreglerna är lämpliga. Förfarandet är således en accentuerat skriftlig dokumentationsprocess. Men det hindrar givetvis inte att registermyndigheten diskuterar med parterna i ett partnerskap och utreder registreringen rättsverkningar för dem.

6 §. I 1 mom. föreskrivs när registreringen av ett partnerskap är ogiltig. Paragrafens 2 mom. ger republikens president rätt att utifrån skälighetsbedömning åsidosätta registreringen ogiltighet och anse den giltig.

Grundlagsutskottet påpekar i sitt utlåtande att den uppgift av dispenskaraktär som genom 6 § 2 mom. påförs presidenten sakligt sett inte ligger i linje med presidentens konstitutionella ställning enligt den nya grundlagen. Därför är

det på sin plats att inte bara lagförslaget utan också den gällande äktenskapslagen ändras i detta sammanhang.

I samband med att ärendet utretts i lagutskottet har det konstaterats att

- överföring av uppgifter från republikens president till någon annan myndighet gäller relationerna mellan statsorganen och alltså frågor som av tradition har beretts med speciell omsorg,
- det finns flera lagar och paragrafer som måste ändras,
- det är inte alldeles självklart till vilken myndighet uppgiften skall överföras och vilken hållningen till besvärsmått är i en sådan sak,
- praktiska skäl kräver inte brådsnande lagändringar, eftersom frågor av denna typ förekommer ytterst sällan.

Lagutskottet anser att de ändringar grundlagsutskottet efterlyser inte kan genomföras i detta sammanhang, utan de måste beredas och lämnas till riksdagen separat.

8 §. Paragrafen innehåller de huvudsakliga reglerna för ett registrerat partnerskaps rättsverkningar.

Utskottet har ovan i den allmänna motiveringen tangerat den debatt som paragrafen väckt om bestämmelserna om äktenskapsliknande förhållanden kan tillämpas på sådana personer av samma kön som inte registrerar sitt parförhållande. Utskottets negativa hållning framgår av den allmänna motiveringen.

9 §. I paragrafen föreskrivs om de undantag där ett partnerskaps rättsverkningar skiljer sig från ett äktenskaps rättsverkningar.

Paragrafens 2 mom. har väckt diskussion. Där sägs att på partnerskap inte tillämpas de bestämmelser i adoptionslagen som gäller makes rätt att adoptera barn och inte heller bestämmelserna i namnlagen om makes släktnamn. Utskottet har behandlat adoptionsbestämmelsen i den allmänna motiveringen och nöjer sig här med att hänvisa till den.

På partnerskap tillämpas inte bestämmelserna om makes släktnamn i namnlagen. Bestämmelsen innebär att de som registrerar sitt partnerskap inte kan ta ett gemensamt släktnamn genom att göra anmälan om det till registermyndigheten. Detta leder till att inte heller bestämmelserna om att ta eller avstå från ett sammansatt namn eller att ändra ett släktnamn som tagits genom äktenskap tillämpas.

Grunderna för bestämning av släktnamn har varierat genom tiderna. En central huvudprincip i den gällande namnlagen är att släktnamnet består. Därför finner utskottet det acceptabelt att rätten till ett gemensamt namn bara hör till äktenskapet direkt med stöd av lag.

10 §. I paragrafen finns en internationellt-privatrettslig bestämmelse om när ett partnerskap kan registreras i Finland. Enligt 2 mom. kan genom förordning av statsrådet bestämmas om stater där medborgarskapet kan jämföras med finskt medborgarskap.

Enligt grundlagsutskottets utlåtande harmonierar befogenheten att utfärda förordning i 2 mom. i den föreslagna formen inte med 80 § 1 mom. grundlagen. Lagförslaget kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning bara om utskottets konstitutionella anmärkning blir behörigen beaktad.

Lagutskottet föreslår att 2 mom. ändras i enlighet med grundlagsutskottets utlåtande.

15 §. Enligt paragrafen tillämpas den s.k. nordiska äktenskapskonventionen inte på registrerat partnerskap. Den har ändrats sedan den ingicks. För att det skall vara klart att inte heller ändringarna i konventionen tillämpas på registrerat partnerskap föreslår utskottet en lagteknisk korrigering i paragrafen.

17 §. Ikraftträdelsebestämmelsen har lämnats öppen på normalt vis.

Den nya lagstiftningen förutsätter omfattande ändringar bl.a. i registermyndigheternas datasystem. Därför bör tillräckligt med tid reserveras för de förberedelser som behövs inför den nya lagens ikraftträdande. Utskottet menar att sex månader är en skälig tid.

Förslag till beslut

Med stöd av det ovan anförda föreslår lagutskottet vördsamt

att ett uttalande godkänns (*Utskottets förslag till uttalande*).

att lagförslaget godkänns med ändringar (*Utskottet ändringsförslag*) och

Utskottets ändringsförslag**Lag****om registrerat partnerskap**

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap.

Registrering av partnerskap

1—6 §
(Som i RP)

(*Utesl.*) Med finskt medborgarskap jämföras vid tillämpning av 1 mom. (*utesl.*) medborgarskap i en sådan främmande stat vars lagstiftning ger möjlighet att registrera partnerskap med i huvudsak samma rättsverkningar som föreskrivs i denna lag. Om sådana stater meddelas genom förordning av statsrådet.

2 kap.

Upplösning av registrerat partnerskap

7 §
(Som i RP)

11—14 §
(Som i RP)

3 kap.

Registrerat partnerskaps rättsverkningar

8 och 9 §
(Som i RP)

15 §
Med avvikelse från det som föreskrivs i 8 § om partnerskaps rättsverkningar skall på partnerskap inte tillämpas den i Stockholm (*utesl.*) mellan Finland, Danmark, Island, Norge och Sverige avslutade konventionen, innehållande internationellt privaträttsliga bestämmelser om äktenskap, adoption och förmynderskap (FördrS 20/1931) eller lagen om godkännande och verkställighet av nämnda konvention (413/1931).

4 kap.

Bestämmelser som hör till den internationella privaträtten

10 §
(1 mom. som i RP)

5 kap.

Särskilda bestämmelser

16 §
(Som i RP)

17 §

Denna lag träder i kraft den .

Utskottets förslag till uttalande

Riksdagen förutsätter att regeringen tillkännager de behöriga myndigheterna följande ställningstaganden för iakttagande:

— *Lagen om registrerat partnerskap gäller inte sådana samboende personer av samma kön som inte registrerar sitt förhållande.*

— *Bestämmelserna om äktenskapsliknande förhållanden i lagstiftningen, särskilt i social- och skattelagstiftning-*

en, kan inte utifrån lagen om registrerat partnerskap tillämpas på samboende personer av samma kön.

— *Om det senare framkommer motiverade grunder för att ändra inställningen till saken, får det inte ske genom enskilda tolkningsbeslut av förvaltningsmyndigheterna, utan det krävs omsorgsfull utredning om var och vilken typ av åtgärder som måste sättas in för att förändra situationen och för att skapa en ny enhetlig praxis samt för att genomföra åtgärderna.*

Helsingfors den 18 juni 2001

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Henrik Lax /sv
vordf. Matti Vähänäkki /sd
medl. Sulo Aittoniemi /alk
Jyri Häkämies /saml
Erkki Kanerva /sd
Toimi Kankaanniemi /kd
Annika Lapintie /vänst
Kari Myllyniemi /cent
Kirsi Ojansuu /gröna

Veijo Puhjo /vänst
Susanna Rahkonen /sd
Tero Rönni /sd
Mauri Salo /cent
Timo Seppälä /saml (delvis)
Marja Tiura /saml
Lasse Virén /saml
ers. Tanja Karpela /cent
Seppo Lahtela /cent (delvis).

Sekreterare vid behandlingen i utskottet var

utskottsrådet Kaisa Vuorisalo.

RESERVATION 1

Motivering

Lagrubriken

Lagrubriken bör på finska vara densamma som i regeringens proposition, Laki virallistetusta parisuhteesta. Ändringen påverkar inte den svenska texten.

Enligt Nykysuomen sanakirja avser verbet "virallistaa" att någonting görs officiellt. Officiell avser i sin tur en åtgärd som en offentlig myndighet vidtar i tjänsten och enligt författningarna. Registrering däremot betyder katalogisering, uppteckning och införing i register.

Det finska ordet "virallistettu" svarar därmed precis mot denna betydelse. Den nya institutionens betydelse går således utöver blott och bart registrering av personer.

Adoption (9 §)

Utgångspunkten för lagen bör vara barnets rätt till sina föräldrar. En del finska barn befinner sig i en situation där de bara har en juridisk förälder men två sociala och psykologiska föräldrar, som svarar för barnets välfärd. Om barnets vårdnadshavare är gifta med varandra, kan den andra föräldern adoptera sin makes barn. Om barnets vårdnadshavare lever i ett registrerat partnerskap, medger lagen inte adoption inom familjen.

Nuförtiden finns det barn som lever i familjer med två vuxna av samma kön. Det går inte att genom lagstiftning hindra att barn föds. I detta fall vore juridisk adoption i de flesta fall förenlig med barnets intresse.

Problemen konkretiseras mest påtagligt när ett registrerat partnerskap slutar med upplösning eller den ena partens död. Om barnets juridiska förälder dör eller förlorar sin möjlighet att vara förälder, blir barnets relation till den andra sociala föräldern synnerligen viktigt. Men enligt den gällande lagstiftningen är barnet i den situationen föräldralöst.

Om ett registrerat partnerskap mellan barnets vårdnadshavare åter upplöses har barnet inte rätt att bibehålla relationen till sin andra sociala förälder eller att besluta vilkendera vårdnadshavaren det vill bo hos. Barnet har inte heller rätt till underhåll.

Om barnets sociala, icke juridiska förälder dör har barnet inte en bröstarvinges rätt till arv, även om det medan den sociala föräldern levde hade haft samma sociala och psykologiska ställning som juridiska bröstarvingar.

Barnets situation berörs av nästan alla de lagar för vilkas skull riksdagen ansåg det nödvändigt att utreda den juridiska ställningen för personer av samma kön. I Finland kan ett barn ha två vårdnadshavare av samma kön men inte två föräldrar av samma kön. Vårdnad ger vårdnadshavaren rätt att sköta barnets angelägenheter, men den ger inte barnet några rättigheter gentemot vårdnadshavaren. Vårdnaden upphör när barnet blir myndigt, men det gör det juridiska föräldraskapet inte.

Adoptionspraxis i Finland

I Finland är det alltid socialmyndigheterna som bestämmer om adoption. En adoption fastställs dessutom av domstolen. Barnets biologiska förälders rättigheter beaktas också alltid vid adoption och för adoption krävs den biologiska förälderns samtycke.

Vid adoption går barnets intresse alltid före allt annat. Adoptionslagstiftningen förutsätter att adoption grundar sig på umgänge mellan barnet och adoptanten, förhållandet mellan dem och förhållandets natur. Till exempel i en situation där barnet har bara en biologisk förälder vore det ytterst viktigt med hänsyn till barnets intresse att tillåta adoption inom familjen också i ett registrerat partnerskap. Om barnet och den vuxna har både en känslomässig relation och en faktisk vårdnadsrelation, om de bor i samma hushåll och vårdnadshavarna lever i ett registrerat partnerskap, finns det ingen orsak att lägga hinder i vä-

gen för möjligheten till adoption inom familjen. Däremot vore det en god lösning att låta utreda om en eventuell adoption ligger i barnets intresse.

Konventionen om barnets rättigheter ställer barnets bästa i främsta rummet

I artikel 3 i FN:s konvention om barnets rättigheter sägs: "Vid alla åtgärder som rör barn, vare sig de vidtas av offentliga eller privata välfärdsinstitutioner, domstolar, administrativa myndigheter eller lagstiftande organ, skall barnets bästa komma i främsta rummet". I ett förslag från en arbetsgrupp vid justitieministeriet sägs beträffande tillämpningen av denna princip om företräde för barnets bästa att bestämmelserna om barn primärt bör bedömas ur barnets synvinkel. Regleringen kan anses olämplig ur barnets synvinkel, om det faktum att barnets förälder lever i partnerskap med en person av samma kön i något enskilt fall hindrar en lösning som är bäst för barnet.

En adoption är alltid ett fall för sig och socialmyndigheterna överväger det varje gång grundligt. Rädslan för att ett barn mot sin vilja hamnar i en familj med två mödrar eller två fäder är obefogad. Alla barnets anhöriga hörs när beslutet fattas och om barnet har fyllt 12 år mäs-

te det först själv godkänna adoptionen. Ett ännu yngre barns än en 12-åringens åsikt kan beaktas och beaktas också i praktiken.

Gemensamt släktnamn

Förbudet mot att ta ett gemensamt släktnamn i samband med registrering av partnerskap tvingar familjer som vill ha ett gemensamt släktnamn att anhålla om detta i ett särskilt förfarande utan säkerhet om slutresultatet. Ett sådant förbud kan inte motiveras innehållsligt. Dessutom kostar det att få sin ansökan om namnändring behandlad, men vid registrering av partnerskap vore det gratis att ändra namn.

Inte minst i familjer med barn bör familjen själv få bestämma om den har behov av ett gemensamt släktnamn eller inte. Namnlagen utgår från att det ligger i barnets intresse att syskon har samma släktnamn. Detta bör gå att ordna också i familjer med två mödrar eller två fäder.

Förslag

Med stöd av det ovan anförda föreslår jag

att lagförslaget godkänns med följande ändringar:

Lag

om registrering av partnerskap

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap.

Registrering av partnerskap

1—6 §
(Som i LaUB)

2 kap.

Upplösning av registrerat partnerskap

7 §
(Som i LaUB)

3 kap.

Registrerat partnerskaps rättsverkningar

8 §
(Som i LaUB)

9 §
(1 mom. som i LaUB)

På *registrerat* partnerskap tillämpas inte de bestämmelser i adoptionslagen (153/1985) som gäller makes rätt att adoptera barn. *En partner i ett registrerat partnerskap kan dock adoptera den andra partnerns barn. Har den ena parten i ett registrerat partnerskap adopterat den andra partnerns barn, gäller beträffande adoptions rättsverkningar 12 § 2 mom. adoptionslagen.*

4 kap.

Bestämmelser som hör till den internationella privaträtten

10— 14§
(Som i LaUB)

15 §

Med avvikelse från det som föreskrivs i 8 § om *registrerat* partnerskaps rättsverkningar skall på *registrerat* partnerskap inte tillämpas den i Stockholm mellan Finland, Danmark, Island, Norge och Sverige avslutade konventionen, innehållande internationellt privaträttsliga bestämmelser om äktenskap, adoption och förmynderskap (FördrS 20/1931) eller lagen om godkännande och verkställighet av nämnda konvention (413/1931).

5 kap.

Särskilda bestämmelser

16 och 17 §
(Som i LaUB)

Helsingfors den 18 juni 2001

Annika Lapintie /vänst

RESERVATION 2***Motivering***

Jag kan inte acceptera den livsstil som ett partnerskap mellan bögar eller lesbiska representerar, men jag förstår dem. Min förståelse grundar sig på att deras avvikelse är medfödd, och ingen kan rå för att skaparen har felkopplat de ledningar som styr vårt sexuella känsloliv. Det är precis samma sak som att födas vänsterhänt. Det går inte att tvinga någon att bli högerhänt, det ger bara upphov till själsliga trauman.

Jag var redo att godkänna registrering av personer som lever i ett exceptionellt partnerskap och den vägen att värna annorlunda människors rättigheter utifrån min förståelse för dem. Men nu knyter den föreliggande lagen partnerskap så hårt samman med äktenskapet som institution att jag inte kan acceptera den vare sig principiellt eller emotionellt sett. Lagförslaget bygger på äktenskapslagen, som det upprepade gånger hänvisas till. Bestämmelserna borde ha varit totalt separata, utan några som helst hänvisningar av det-

ta slag. Därför bör lagen förkastas och beredas helt på nytt på det sätt som jag avser.

Till slut vill jag uppmärksamma en omständighet i det betänkande som utskottet har godkänt. En åsikt som starkt fördes fram var att det bör krävas 21 års ålder för att ingå ett registrerat partnerskap i stället för 18 år som i regeringens proposition. En artonåring kan nämligen utan närmare eftertanke dras med av ett modefenomen som slutar med ett sådant partnerskap som efter det första känslomässiga engagemanget blir upplöst, men som lämnar efter sig en viss stämpel som möjligen kan vara till nackdel längre fram i livet. Därför hade det i en persons eget intresse kanske varit motiverat med 21 års ålder och mogen prövning.

Förslaget

På grund av det ovan anförda föreslår jag

att lagförslaget förkastas.

Helsingfors den 18 juni 2001

Sulo Aittoniemi /alk

RESERVATION 3

Motivering

Regeringen föreslår registrering av partnerskap mellan personer av samma kön. Propositionen motiveras med jämlikhetshänsyn beträffande dem som lever i partnerskap.

Men grundlagsutskottet konstaterar enhälligt med hänvisning till grundlagsreformen att "skarpa gränser för lagstiftarens prövning då man strävar efter en reglering som den rådande samhällsutvecklingen kräver inte kan härledas ur jämlikhetsprincipen" och att "utskottet har den uppfattningen att denna tolkningspraxis inte avsågs bli ändrad i samband med reformen".

Nu är det fråga om en helt ny lagstiftning, som också i ett internationellt perspektiv befinner sig i en brytningsfas, och därför har grundlagsutskottet inte ansett skillnaderna i olika slag av parförhållanden grundlagsvidriga, utan att lagstiftaren har prövningsbehörighet på denna punkt.

Grundlagsutskottets enhälliga ståndpunkt att det är motiverat "att äktenskap mellan kvinnor och män ges specialstatus som parförhållande i lagstiftningen" står inte i strid med en sådan åsikt i lagutskottets betänkande som passerade obemärkt att samhället har rätt och egentligen också skyldighet att se om sin egen utveckling på ett sätt som tryggar dess fortbestånd.

Propositionen om registrering av partnerskap mellan två personer av samma kön ställer inte likadana kontinuitetsförväntningar på samhället som det ställs på ett normalt äktenskap, som samhället medvetet har beviljat en rad familjeförmåner — utan hinder av grundlagen — för att säkerställa att systemet fungerar.

När det gäller att trygga samhällets framtid måste regeringens proposition jämföras med höjningarna av utbildningsanslagen på senare tid. Där är det fråga om att skol- och universitetsvärlden i första hand skall säkerställa tillgången på kvalificerad arbetskraft för näringslivets behov. Också här spelar samhällets funktion förmodligen den största rollen, även om det samtidigt betyder personliga förmåner för många.

Med hänvisning till det ovan sagda påstår jag att likställdhetsprincipen inte kränks även om lagförslaget förkastas. De ekonomiska villkoren för dem som bor i gemensamma hushåll bör rättas till genom annan lagstiftning.

Förslaget

Med stöd av det ovan anförda föreslår jag

att lagförslaget förkastas.

Helsingfors den 18 juni 2001

Veijo Puhjo /vänst

RESERVATION 4

Motivering

Bestämmelserna om partnerskap är typiskt social-, religions-, kultur- och samhällsbundna. I detta perspektiv har speciellt äktenskapet som institution långa rättsliga, sociala och religiösa traditioner. Det har ansetts nödvändigt att reglera äktenskapet.

Äktenskapet är inte bara ett partnerskap utan också den etiska och sociala hörnstenen i den samhälleliga och demografiska utvecklingen. Samhällets bas — familjen — bygger på äktenskapet. Trots att familjestrukturerna har förändrats väsentligt på 1970—1990-talen genom det ökade antalet skilsmässor och samboenden, bör ett äktenskap mellan en kvinna och en man fortfarande ses som den grundläggande samlevnadsformen. Samhället bör ge äktenskapet allt tänkbart stöd och förstärkt status. Några jämförbara institutioner bör inte införas vid sidan av äktenskapet. Som grundlagsutskottet framhåller i sitt enhälliga utlåtande till lagutskottet gäller äktenskapslagstiftningen och med den jämförbara lagar sådana särskilda avgöranden med inverkan på samhällets framtid och värderingar som motiverar att äktenskap mellan kvinnor och män ges specialstatus som parförhållande i lagstiftningen.

Riksdagen förkastade enhälligt 1997 en lagmotion om registrering av partnerskap mellan personer av samma kön. Beslutet byggde på lagutskottets betänkande LaUB 10/1997 rd. Utskottet och riksdagen förutsatte då att när vissa missförhållanden i partnerskap mellan personer av samma kön utreds "bör utgångspunkten vara att partnerskap inte jämfställs med äktenskap". Vidare konstaterades det vara "fråga om ett lagstiftningsprojekt som berör familjelagstiftningens grunder". Därför ansåg riksdagen det viktigt att saken förbereds grundligt. Men tvärtemot riksdagens uttalade önskan grundar sig regeringens proposition med förslag till lag om registrerat partnerskap RP 200/2000 rd på beredning i en mycket snävt sammansatt arbetsgrupp.

I arbetsgruppen medverkade bara ett fåtal tjänstemän och en representant för en enda intresseorganisation för homosexuella. Till exempel kyrkan fick inte alls vara med om beredningen, trots att den kunde ha bidragit med djupgående expertis. Arbetsgruppen behandlade saken enbart som en juridisk fråga och även i det perspektivet mycket ytligt. Grunderna för familjelagstiftningen, barnens ställning och samhällets värderingar glömdes bort.

Oberoende av syftet med den föreslagna lagen om registrerat partnerskap — att hålla äktenskapet och registrerat partnerskap i sär som rättsliga institutioner — kommer partnerskap i alla fall i praktiken att jämfställas med äktenskap. Redan det att registrering av ett partnerskap i princip innebär samma rättigheter och skyldigheter för parterna som äktenskapet tyder på detta. Det kommer att finnas en betydande skillnad mellan dem som lever i ett registrerat partnerskap och dem som lever i ett äktenskap. De som lever i ett partnerskap har vanligen inte möjlighet eller skyldighet att fostra en ny generation. Ansvaret för att fostra ett barn innebär inte bara samlevnad med barnet utan också en hel del moraliskt och ekonomiskt ansvar. På grund av detta kan man fråga sig om de som lever i ett partnerskap över huvud taget måste ha samma rättigheter som de som lever i äktenskap?

Tekniken med hänvisning till den övriga äktenskaps- och familjerättsliga lagstiftningen i lagförslaget kan anses stå i strid med strävan att hålla institutionerna i sär. Lösningen är inte heller motiverad med tanke på den terminologiska klarheten. De rättsliga begreppen "giftorätt" och "äktenskapsförord" kan inte förstås som fristående begrepp utan att de knyts ihop med motsvarande begrepp och normer i äktenskaps- och familjerätten.

Missförhållanden i sådana personers villkor som bor i olika slag av gemensamma hushåll måste dock om möjligt undanröjas genom ändring av lagstiftningen på annat sätt än genom att

inrätta motsvarande institutioner vid sidan av äktenskapet. Därmed kunde rättsliga missförhållanden när det gäller också andra hushåll och samboende som bygger på annat än ett sexuellt förhållande ordnas på juridisk väg. Det behövs inget registrerat partnerskap för att råda bot på de rättsliga missförhållandena med sådana gemensamma hushåll och för att hjälpa upp medlemmarnas sociala, ekonomiska och rättsliga villkor.

Det finns flera olika sätt att rätta till missförhållandena och att utsträcka familjelagstiftningen också till par av samma kön. Ett alternativ vore att jämställa parförhållanden mellan personer av samma kön med äktenskapsliknande förhållanden eller samboenden. De rättsverkningar som lagen förknippar med samboende skulle i så fall också gälla par av samma kön. Även om det inbördes civilrättsliga förhållandet mellan sambor inte har reglerats särskilt i lag, har samboende redan länge beaktats i till exempel inkomst- och förmögenhetsbeskattningen på författningsnivå. Liknande jämställningar har blivit allt vanligare inom både social- och civilrätten under 1990-talet. En möjlig lösning för att ge par av samma kön bättre status juridiskt sett är att ändra enskilda bestämmelser om äktenskapsliknande förhållanden eller tolkningen av dem så att de också omfattar par av samma kön.

Familjeförhållandena beaktas på högst olika sätt inte minst i s.k. familjebundna bestämmelser inom sociallagstiftningen. Regleringen är till en del individuell och då spelar familjerrelationerna ingen roll. Men i vissa bestämmelser beaktas att den behöriga personen lever i äktenskap eller sambor. En sådan reglering har en stor praktisk, ekonomisk och principiell betydelse. Till exempel bestämmelserna om utkomststöd och bostadsbidrag gäller enskilda familjer och hushåll. Äkta makar och personer som lever i gemensamt hushåll under äktenskapsliknande för-

hållanden beaktas vid prövningen av understödets storlek och utbetalningen av dem.

Enligt lagutskottets betänkande tillämpas bestämmelserna om äktenskapsliknande förhållanden i lagstiftningen inte på samboende personer av samma kön. Om lagförslaget godkänns utifrån utskottets betänkande får sambor av samma kön i många fall bättre ekonomiska villkor än traditionella sambor. De sistnämndas rätt till exempel till bostadsbidrag och förhöjt barnbidrag kan begränsas på grund av deras sammanräknade inkomster. Men så sker inte om samborna är av samma kön.

Med tanke på jämlikheten är det viktigt att godkännande av ett registrerat partnerskap inte gör att ett parförhållande mellan en kvinna och en man i den familjebundna lagstiftningen får sämre status än ett registrerat partnerskap.

Lagutskottet har godkänt regeringens proposition som sådan, med undantag för den finska rubriken. Det betyder att rätt att adoptera ett barn på grund av lydelsen i 9 § inte utesluts helt. Om adoptionsrätt medges partiellt leder det till mångahanda problem som utskottet i huvudsak låtit bli att utreda. Vid adoption är barnets ställning alltid det viktigaste och det är en allvarlig lapsus att den inte formuleras mer än vagt i lagen.

Bestämmelsen om gemensamt släktnamn i samma 9 § är missvisande. I praktiken är det möjligt att ta ett gemensamt släktnamn och till och med ett sammansatt namn oberoende av det skenbara förbudet i paragrafen. Därmed är motiveringen i propositionen inexakt. Denna möjlighet bidrar till att jämställa registrerat partnerskap med äktenskap.

Förslaget

Med stöd av det ovan anförda föreslår vi

att lagförslaget skall förkastas.

LaUB 15/2001 rd — RP 200/2000 rd

Helsingfors den 18 juni 2001

Kari Myllyniemi /cent
Mauri Salo /cent
Toimi Kankaanniemi /kd

Lasse Virén /saml
Jyri Häkämies /saml
Seppo Lahtela /cent

RESERVATION 5

Idén med likställdhetsbestämmelsen i grundlagen är att människor skall ha samma rättigheter i jämförbara saker. Partnerskapslagen är något helt annat än äktenskapslagen. Utifrån detta behöver åldersgränsen i äktenskapslagen enligt grundlagen inte följas när partnerskapslagen stiftas.

Jag för min del är redo att godkänna den aktuella lagen om registrerat partnerskap mellan personer av samma kön. Trots att frågan är svår för mig, förstår jag bögar och lesbiska. Jag kan för egen del godkänna lagen på den grunden att det bara är fråga om registrering av ett partnerskap mellan personer av samma kön. Lagen innefattar inte intern adoption eller släktnamnsbestämmelser. Det är också rätt att lagens finska namn ändrats från "virallistettu parisuhde" till "rekisteröity parisuhde". Den nya rubriken beskriver bättre vad det är fråga om.

Jag hade gärna sett att åldersgränsen för registrering hade varit 21 år i betänkandet i stället

för 18 år som regeringen föreslår. Detta kom ofta fram under diskussionerna i utskottet och i sakkunnigutlåtanden. Vid första behandlingen av betänkandet var utskottet redo att ändra åldersgränsen till 21 år. De motiv som då anfördes i utskottet var enligt min mening bra och jag kunde för min del omfatta dem. Med denna lag går vi mot en helt ny samlevnadsform i vårt samhälle. Det är ett stort steg för samhället. Därför hade den mognad som 21 år ger varit motiverad med hänsyn till de berördas eget intresse. Om man utan grundligt övervägande drivs in i ett partnerskap av detta slag kan man bli stämplad på ett sätt som kan vara till förfång senare i livet. Om vi hade dragit åldersgränsen vid en helt annan ålder än för äktenskap, skulle vi ha kunnat göra ännu större åtskillnad mellan partnerskapslagen och äktenskapslagstiftningen. Jag tycker att också detta är viktigt.

Helsingfors den 18 juni 2001

Marja Tiura /saml

LaUB 15/2001 rd — RP 200/2000 rd